

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ОСНОВНІ АСПЕКИ

¹ Вінницький національний технічний університет;

² Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Анотація

Розглянуто актуальність, мета та завдання вивчення дисципліни безпека життєдіяльності. Запропоновано вивчення структури, змісту та взаємозв'язку життєдіяльності людини із середовищем праці та проживання.

Ключові слова: безпека, людина, життєдіяльність, дисципліна.

Abstract

The relevance, purpose and objectives of studying the discipline of life safety are considered. It is proposed to study the structure, content and relationship of human life with the environment of work and living..

Keywords: safety, human, vital activity, discipline.

Вступ

Безпека життєдіяльності як наука вивчає проблеми безпечного перебування людини у навколишньому середовищі у процесі різних видів діяльності.

БЖД більш універсальна дисципліна, ніж охорона праці чи цивільна оборона, адже дві останні розглядають лише окремі випадки безпеки у конкретних ситуаціях. Охорона праці цікавиться людиною, яка перебуває в умовах виробництва, цивільна оборона – у надзвичайних ситуаціях, а безпека життєдіяльності за всіх життєвих обставин [1,2].

У центрі уваги нового курсу БЖД – людина як самоціль розвитку суспільства, а його змістом є вираз давньогрецького філософа Протагора "Людина є мірило всіх речей". Людина має цінність не тільки як робоча сила, яку потрібно охороняти в процесі трудової діяльності (чим із певним успіхом і займалася охорона праці), а як неповторний індивід, що зберігає свою цінність незалежно від свого конкретного місцезнаходження та виконуваних функцій, визнаних суспільством необхідними і корисними (відпочинок, побут, заняття спортом, виконання громадських обов'язків тощо).

Основна частина

Уся сукупність видів людської активності утворює поняття діяльності. Саме діяльність і відрізняє людину з інших живих істот, вона є специфічною людською формою активності, необхідною умовою існування людського суспільства. Форми діяльності різноманітні. Вони охоплюють практичні, інтелектуальні та духовні процеси, що протікають у побуті, громадській, культурній, виробничій, науковій та інших сферах життя [3,4].

Діяльністю займаються всі – діти, дорослі, люди похилого віку, тому безпека діяльності має відношення до всіх людей. Небезпеки підстерігають людей не лише на виробництві, тому вивчення виробничого травматизму у системі загальної безпеки життєдіяльності не висвітлює проблеми.

Безпека – це стан діяльності, у якому певною ймовірністю виключається прояв небезпек. Безпека – це ціль, а безпека життєдіяльності – засоби, шляхи, методи її досягнення.

Актуальність дисципліни ще більше зростає у зв'язку з існуванням аксіоми щодо потенційної небезпеки діяльності: у жодному виді діяльності неможливо досягти абсолютної безпеки, будь-яка діяльність потенційно небезпечна.

Завданням БЖД є розробка методів прогнозування, вивчення та ідентифікації шкідливих факторів, їх впливу на людину та навколишнє середовище.

Курс БЖД призначений:

- сприяти усвідомленню, що в центрі уваги має бути людина, як головна цінність суспільства, і виховати в людині гуманне, свідоме ставлення до питань особистої безпеки та безпеки оточуючих у всіх сферах відносин;
- виробити навички ідентифікації небезпечних та шкідливих факторів та створення сприятливих умов для життєдіяльності людей на певній території;
- контролювати проектування нової техніки та технологічних процесів відповідно до сучасних вимог екології та з урахуванням стійкості функціонування господарських об'єктів та технічних систем;
- прогнозувати можливу обстановку та приймати грамотні рішення в умовах надзвичайних ситуацій із захисту населення та персоналу об'єктів від можливих негативних наслідків;
- забезпечити якісне засвоєння нового стереотипу поведінки людини з метою виживання у нових природних та антропогенних умовах.

Безпека життєдіяльності базується на досягненні таких дисциплін як інженерна психологія, фізіологія людини, охорона праці, екологія, ергономіка, економіка та ін. Вона була і є у центрі уваги людей. З давніх-давен до наших днів людина прагнула забезпечити свою безпеку. З розвитком промисловості це потребує спеціальних знань. БЖД особливо актуальна зараз, під час науково-технічного прогресу. Вона покликана зіграти важливу роль стабілізації людського суспільства.

Завдання курсу "Безпека життєдіяльності" полягає в чіткому розумінні небезпечних факторів у ситуаціях, що виникають як у середовищі проживання людини, так і в середовищі навчання та праці.

БЖД – це ступінь захисту людини від надзвичайної небезпеки, де під терміном "небезпека" мається на увазі вплив на людину факторів, які можуть спричинити відхилення стану її здоров'я від нормального. Природа цих факторів може бути пов'язана як з причинами природного чи соціально-економічного характеру (екологічними катастрофами, низьким економічним рівнем життя та ін.), так і з причинами техногенного характеру (з рівнем забруднення навколишнього середовища як наслідком виробничої діяльності, аваріями, катастрофами на підприємстві, транспорті, війнами та ін.).

Зміни, що відбуваються в нашій країні, сьогодні, а це військові дії, здатні загострити проблеми безпеки – життєдіяльності людини.

Надзвичайні ситуації в Україні, в мирний час, виникають у 5-8 разів частіше, ніж в інших промислово розвинених країнах світу, внаслідок чого щороку гине понад 1% населення (понад 50 тисяч осіб). Майже третина аварій та нещасних випадків на виробництві пов'язана з незадовільним знанням людей порядку дій у надзвичайних ситуаціях. Це наслідок серйозних недоліків у навчанні як у виробництві, і у освітніх установах. Вивчення предмета БЖД є важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців про безпеку людини та її захист у процесі виробничої та побутової діяльності, в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

Процес навчання складається з теоретичних та практичних занять, що відбуваються відповідно до законодавства України та інших чинних нормативних документів.

Предмет ґрунтується на знаннях психології, фізіології людини, екології, охорони праці та цивільної оборони.

Висновки

Викладання дисципліни має на меті:

- вивчення структури, змісту та взаємозв'язку життєдіяльності людини із середовищем праці та проживання;
- визначення факторів, причин та параметрів, що сприяють виникненню надзвичайних ситуацій;
- визначення принципів та способів захисту людей в умовах повсякденного життя, а також в умовах надзвичайних ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Джигирей В.С., Житецький В.Ц. Безпека життєдіяльності. – Львів.: «Афіша», 2001. – 256 с.
2. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності. – К.: «Каравела», Львів: «Новий Світ-2000», 2002. – 328 с
3. О. В. Кобилянський, «Вивчення безпеки життєдіяльності при підготовці бакалаврів економічного спрямування» Наукові записки. Серія: Педагогіка, № 1, с. 243-250. 2010.

4. Верховна Рада України. (2020, січ. 01). Конституція України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (вільний ; назва з екрану).

Віштак Інна Вікторівна — канд. техн. наук, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, , e-mail: vishtakiv@vntu.edu.ua

Федотова Вікторія Володимирівна — студентка 2 курсу медичного факультету №1, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, Вінниця

Vishtak Inna. V. – Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: vishtakiv@vntu.edu.ua

Fedotova Viktoriia V. – 2nd year student of the Medical Faculty №1, Vinnytsia National Medical University named by M. I. Pirogov, Vinnytsia